

Samfundets udfordring og biblioteket som svar

Debatoplæg fra Danmarks Biblioteksforening

**DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING**

Samfundets udfordring og biblioteket som svar

Der er mange svar på samfundets udfordringer i kulturen. For velfærdssamfundets udvikling og opgaver gælder, at de ikke lader sig løse inden for ét område, men kun gennem målrettet fokus og samarbejde. Her spiller bibliotekerne allerede en rolle lokalt, men har endnu større potentiale som drivkraft for innovation på tværs af sektorer og civilsamfund. En drivkraft for personlig og lokal udvikling.

Vi lever i en tid hvor social og sundhedsmæssig ulighed vokser. Stadig flere danskere føler sig isolerede, ensomme og på kanten af fællesskabet. Mange af yderområderne i Danmark affolkes og efterlader halvtomme landsbyer med svære kår for fællesskab og lokalsamfund, og den urbane ensomhed er et problem i de større byer.

Gruppen af børn og unge som mistrives, er stigende. Flere presses af hverdagens krav og forventninger fra skolen, vennerne og ikke mindst sociale medier. Digitalt hægtes nogle samfundsgrupper af og ender uden for store dele af vores samfund.

Her kan folkebiblioteket, med fri og lige adgang til en bred vifte af tilbud til alle samfundsgrupper, spille en vigtig rolle. Kulturen og litteraturen kan nemlig få os til at stoppe op, tænke efter, være i tvivl - og tilmed trives i det, og biblioteket er for mange indgangen til at deltage i samfundet.

Bibliotekerne i samfundets tjeneste

Folkebiblioteket, landets mest benyttede kulturinstitution, findes i alle kommuner, har digitale tilbud til alle og oplever en voksende betydning som lokalsamfundets fælles åbne sted, hvor møder mellem mennesker finder nye veje. Med over 30 mio. årlige besøgende har biblioteket en kæmpe rækkevidde og stort potentiale for at være en aktiv del af regeringens ambitioner om "et kulturliv, som alle danskere er en del af. Både den smalle og den brede kultur skal ud i hele landet. Kulturen er ikke forbeholdt en speciel alder, postnummer eller økonomisk formåen."

Udfordringen er, at de lovgivningsmæssige rammer for bibliotekerne er så løse, at der opstår uforholdsmæssig store forskelle i bibliotekstilbuddet lokalt, hvilket ikke mindst rammer børn og unge, og derfor bør loven og formålet opdateres. Biblioteket som funktion kan også bruges som løftestang til at bryde med ensomhed, social ulighed og sundhed.

Læsning skaber viden, trivsel og er et pas til kulturen

Læsning er vejen til al læring og indsigt, men skaber også evne til indlevelse og forståelse, ro og fordybelse. Folkebiblioteket stimulerer læseglæde blandt børn og unge og styrker læsekultur via fysiske samlinger og eReolen. Som regeringen fastslår:

“De gode og sunde vaner grundlægges i barndommen, og der foreligger omfattende viden om, hvad en sund start betyder for resten af livet. Regeringen vil løfte sundheden og trivselen blandt børn og unge og på tværs af bl.a. sundheds-, kultur og børne- og skoleområdet”.

Udfordringen er en udvikling, hvor færre og færre børn kommer på bibliotekerne, og udlånstal falder. Mange steder nedprioriteres bibliotekerne, og indkøb af nye materialer, fysiske som digitale, falder. For at vende udviklingen skal der afsættes nationale midler til både fysiske og digitale biblioteksmaterialer, så der uanset valg af platform skabes grundlag for dannelse og trivsel. Og det kræver at folkebiblioteket indtænkes aktivt i relevant lovgivning som f.eks. folkeskoleloven.

Folkebibliotekerne koordinerer i mange kommuner kulturelle læringstilbud på tværs af sektorer, og har samtidig fokus på at byde nye grupper ind. I mange kommuner arbejdes med udvikle en “kulturel rygsæk” forankret i biblioteket for at sikre alle børn og unge mulighed for at deltage i lokale kunst- og kulturtilbud.

Denne model kan man bygge op i forhold til regeringsgrundlagets mål om at “Gennemføre forsøg med kulturpas for de næsten 45.000 unge, der hverken er i uddannelse eller job.”

Folkelig deltagelse og bæredygtig udvikling

Som landets mest besøgte kultur- og oplysningsinstitution skaber bibliotekerne en naturlig bro til borgerne. Alle biblioteker har mulighed for at blive verdensmålscertificeret og få uddannet lokale verdensmål-ambassadører i år jf. regeringens “Handlingsplan for FN’s Verdensmål” i overensstemmelse med regeringens ønsker om at “kunst og kultur kan bidrage til at løse tidens store kriser, herunder klimakrisen, naturkrisen, velfærds krisen og trivselkrisen.”

➔ Udfordringen frem mod 2030 er at engagere borgerne, og skabe folkelig opbakning til at skabe en bæredygtige udvikling. De verdensmålscertificerede biblioteker kan bidrage med markante resultater, og der bør afsættes øremærkede midler til bibliotekernes indsats med opgaven, som i finanslov 2022-23.

Biblioteket skaber et levende og åbent demokrati

Med over 10.000 årlige arrangementer skaber bibliotekerne møder mellem mennesker og danner ramme om den demokratiske samtale. Dette udgør et væsentligt potentiale for regeringens mål om at skabe

“Det er i vores møde med hinanden, at vi udvikler os, og fællesskabet styrkes. ... modvirke tendenser til kløfter, så Danmark bliver ved med at være et levende og åbent demokrati med plads til forskellighed.”

➔ Demokratiet udfordres på mange niveauer, særligt af øget polarisering og fake news. Med bibliotekernes adgang til læring, viden og oplysning bør de og deres kerneopgave indtænkes i fremtidige medieforlig og pålægges debatskabende public service-forpligtelse, hvilket også bør fremgå af en opdateret bibliotekslov.

Biblioteket styrker digital inklusion

Med over 10 mio. digitale udlån og 150 mio. digitale visninger på apps og hjemmesider er de danske folkebiblioteker en af de kulturinstitutioner der når allerflest borgere via digital formidling. Det betyder også, at biblioteket er mange borgeres indgang til det digitale samfund, hvad enten det handler om at tilegne sig digitale kompetencer, bruge digital borgerservice eller deltage i og gennemskue de digitale debatformer.

➔ Udfordringen for Danmark som digitalt samfund er at nå alle borgere. Biblioteket skaber, understøtter og styrker digital dannelse alene og i partnerskaber.

En ny lov kan indfri bibliotekernes fulde potentiale

Bibliotekernes lovgrundlag er mere end 20 år gammelt og skal opdateres, hvis bibliotekets potentialer skal udfolde regeringsgrundlagets ide om kulturen som en grundpille i samfundsudviklingen:

”Store dele af kulturområdet lider af forældet lovgivning og tilsandede strukturer. Gammelkendte problemer bliver ikke løst. Åbenlyse potentialer bliver ikke indfriet.”

➔ Biblioteksfunktionen bør ikke kun afspejles i bibliotekslov, men også indtænkes som et svar på samfundets udfordringer på tværs af sektorer og som indgangen til samfundet for mange borgere.

Se mere ”Bibliotekerne I Samfundets Tjeneste” & ”KL - Udnyt Folkebibliotekernes Potentiale”

Er dit bibliotek svaret på.....?

- Samfundets store udfordringer som trivsel krise, ensomhed klimakrise, øget polarisering og manglende uenigheds kompetencer i den demokratisk debat.
- I regeringsgrundlaget udfoldes problemstillingerne og kulturens svar pointeres.
- Men hvad er svaret for det lokale folkebibliotek

Hvilken rolle synes du, biblioteket skal spille, og hvordan udfolder vi potentialet?

**DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING**

